

**Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка**

Кафедра педагогіки та менеджменту освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Завідувач кафедри педагогіки
та менеджменту освіти**

д.п.н., професор _____ РадулВ.В.

«27» серпня 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 6 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
НАУКИ**

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Рівень підготовки: доктор філософії
Форма навчання: денна / заочна

2020–2021 навчальний рік

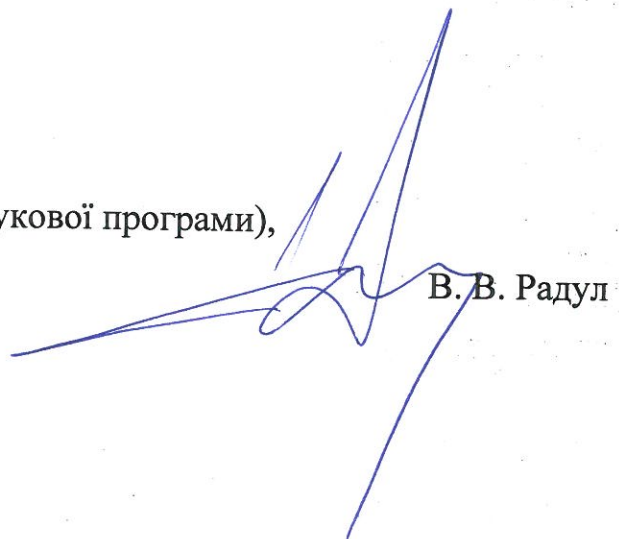
Робоча програма з дисципліни «Актуальні проблеми сучасної педагогічної науки» для аспірантів галузі знань 01Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Розробник: *доктор педагогічних наук, професор В.В.Радул*

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 року

Завідувач кафедри (гарант освітньо-наукової програми),
д.п.н., професор

В. В. Радул

© Радул В.В., 2020 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освітні, педагогічні науки (шифр і назва)	Дисципліна універсальної підготовки	
	Напрямок підготовки 011 Науки про освіту (шифр і назва)		
	Спеціальність (професійне спрямування): 011 Науки про освіту	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин 90		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента —	Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії	Лекції	
		14 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	14 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		62 год.	62 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Консультації	
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: В сучасних глобалізаційних процесах актуалізувалася проблема взаємозв'язку між такими поняттями як: соціалізація, розвиток, освіта та виховання особистості.

У механізмові функціонування й розвитку соціуму змінюється статус людини. Замість природного індивіда (фізична сила, витривалість), суспільного індивіда (соціальність, виконавчість) приходять Особистість як авторська особистість (людський капітал, людські ресурси). Визначається це тим, що постіндустріальне виробництво виступає процесом зростаючої інноваційності на швидкозмінній інформаційній та науковій основі. Рушієм постіндустріалізму, всіх сфер його життєдіяльності (матеріально-виробничої, соціальної, політичної, духовної, сімейно-побутової) є авторська особистість.

Така особистість (а кожна особистість як якість людини має ступінь розвитку) володіє здатністю жити за допомогою свого «Я» - за допомогою свого життєвого вибору й відповідальності за нього. Основний спосіб (й принцип) існування такої особистості – бути у Світі. «Бути» означає теж що й, «бути при», «жити при», «бути долученим до», «бути посвяченим у». Це прагнення прийняти виклик часу (життя, долі), спрямованість вперед через свій вибір та відповідальність, тобто через свій життєвий шлях. В цьому й полягає акмеологічний зміст авторської особистості. Професіоналізм – це не просто відданість професії, а ділова майстерність, і, перш за все одухотворене прагнення особистості подати світу своє «Я» в діловому полі відповідної професії й визначитися в її результаті. Це і є справжнє прагнення до «акме».

Тобто, **мета** цього курсу полягає в ознайомленні потенційних докторів філософії із сучасними актуальними проблемами педагогічної науки в контексті розвитку особистості.

Завдання курсу полягають в ознайомленні із сучасними проблемами педагогічної науки та з'ясуванні на рівні ідентифікації та розуміння таких понять: індивід – сукупність біофізіологічних параметрів людини; особистість – сукупність ідентифікаційних та диференційних виборів Его, один із «полюсів» самості, або суб'єктності; індивідуальність – конкретна інтегральність особистості, один із «полюсів» самості або суб'єктності; індивідність – конкретна інтегральність, втіленість сутності, другий, опозиційний індивідуальності «полюс» самості, або суб'єктності. А також понять в контексті “само”.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **знати:** Які існують сучасні напрямки педагогічних досліджень проблем розвитку особистості, її соціального, професійного становлення під впливом різних умов та у різних освітніх установах. Як впливає середовище на соціально-професійний розвиток особистості та формування якісних її характеристик.

Вміти: при ознайомленні із науковими публікаціями орієнтуватися щодо перспективних напрямків розвитку педагогічної науки.

Програмні компетентності:

ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК5 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ФК2 Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень державною та іноземною (англійською) мовами, розуміння іншомовних наукових текстів за напрямом досліджень.

ФК4 Здатність моделювати, проєктувати та реалізовувати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.

ФК5. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати дослідницькі науково-прикладні завдання в сфері освіти, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

ФК6. Здатність дотримуватись етичних норм, академічної доброчесності в науковій та професійній діяльності.

ФК7 Здатність переосмислювати знання й досвід, представлені в історико-педагогічному дискурсі, застосовувати їх у власному науково-педагогічному дослідженні.

ФК8 Здатність до саморозвитку, професійного самовдосконалення, та ефективного самоменеджменту.

Програмні результати навчання

ПРН1 Критично осмислювати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування освіти в Україні та світі, для розв'язання дослідницьких і професійних завдань, комплексних та інноваційних проблем, у тому числі в міждисциплінарних галузях.

ПРН2 Вільно презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові та прикладні проблеми освіти державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях, у тому числі в провідних зарубіжних наукових виданнях.

ПРН3 Аналізувати змістове забезпечення освітнього процесу в ЗВО, визначати шляхи його модернізації, самостійно продукувати нові педагогічні ідеї.

ПРН4 Орієнтуватися у змісті педагогічної інноватики, оцінювати теоретичну і практичну значущість освітніх нововведень, використовувати досягнення педагогічної інноватики у власній науковій та педагогічній діяльності.

ПРН7 Планувати, організовувати і здійснювати наукові (експериментальні) дослідження у сфері освіти з використанням інноваційних технологій, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми, презентувати результати дослідження та доводити власну наукову позицію.

ПРН8 Застосовувати філософські принципи, поняття і категорії для обґрунтування методологічних засад, визначення соціокультурних чинників авторського дослідження.

ПРН9 Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій та продуктів у сфері освіти та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

ПРН10 Розробляти програму саморозвитку та самовдосконалення, обирати ефективний інструментарій презентації результатів власної професійної діяльності, створювати власний професійний імідж.

ПРН11 Вибудувати і реалізовувати власну кар'єрну стратегію для забезпечення продуктивних процесів в освіті і взаємовигідної співпраці.

ПРН12 Критично оцінювати існуючі системи освіти, представлені в історико-педагогічному дискурсі; застосовувати перевірені часом наукові положення представників світової та української педагогічної думки у наукових дослідженнях і викладацькій діяльності.

ПРН13 Дотримуватися принципів академічної доброчесності у власній науковій та професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Філософські аспекти сучасних проблем освіти

Тема 2. Соціальний зміст педагогіки (соціальна педагогіка)

Тема 3. Соціалізація особистості

Тема 4. Соціалізація і розвиток особистості

Тема 5. Культура та соціалізація особистості

Тема 6. Екзистенційні теорії розвитку особистості

Тема 7. Самовизначення особистості

Тема 8. Відповідальність особистості

Тема 9. Активність особистості

Тема 10. Самореалізація особистості

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Філософські аспекти сучасних проблем освіти	1
2	Тема 2. Соціальний зміст педагогіки (соціальна педагогіка)	1
3	Тема 3. Соціалізація особистості	1
4	Тема 4. Соціалізація і розвиток особистості	1
5	Тема 5. Культура та соціалізація особистості	1
6	Тема 6. Екзистенційні теорії розвитку особистості	2
7	Тема 7. Самовизначення особистості	1
8	Тема 8. Активність особистості	2
9	Тема 9. Відповідальність особистості	2
10	Тема 10. Самореалізація особистості	2

Всього годин

14

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Філософські аспекти сучасних проблем освіти	5
2	Тема 2. Соціальний зміст педагогіки (соціальна педагогіка)	5
3	Тема 3. Соціалізація особистості	7
4	Тема 4. Соціалізація і розвиток особистості	7
5	Тема 5. Культура та соціалізація особистості	6
6	Тема 6. Екзистенційні теорії розвитку особистості	7
7	Тема 7. Самовизначення особистості	4
8	Тема 8. Активність особистості	7
9	Тема 9. Відповідальність особистості	7
10	Тема 10. Самореалізація особистості	7

Всього годин

62

10. Методи навчання

За джерелом знань: словесні – розповідь, пояснення, бесіда, лекція, дискусія; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – вправи, проблемні ситуації і завдання, самостійна робота. За рівнем пізнавальної самостійності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий; дослідницький

11. Методи контролю

Підсумковий контроль: залік.

Поточне оцінювання: реалізується у формі фронтального усного та письмового опитування, бесід, дискусій, виступів на практичних заняттях, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання аспрантом тощо.

Тематичне оцінювання у формі модульних контрольних робіт.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

1. **Енциклопедія освіти** / Акад. пед.наук України; головний ред. В.Г.Кремень. - К.: Юріком Інтер, 2008. - 1040 с.

2. **Педагогічний словник**/ За редакцією дійсного члена АПН України М.Д.Ярмаченка. - К.: Педагогічна думка, 2001.

3. С.У. Гончаренко **Український педагогічний словник**.

4. **Соціолого-педагогічний словник**/ За ред. В.В.Радула, вид. 2-е. - Харків:Мачулін, 2015. - 444 с.

14. Рекомендована література

1. Абульханова-Славская К.А. Активность и сознание личности как субъекта деятельности /К.А. Абульханова-Славская // Психология личности в социалистическом обществе /ред. Б.Ф.Ломов, К.А.Абульханова. – М., 1989. – с. 110–133.
2. Абульханова К.А. О субъекте психической деятельности / К.А.Абульханова. – М.:Наука, 1973.
3. Абульханова-Славская К. А. Диалектика человеческой жизни / К. А. Абульханова-Славская//Соотношение философского, методологического и конкретно-научного подходов к проблеме индивида. – М., 1977.
4. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни / Абульханова-Славская К. А. – М.: Мысль, 1991. – 299 с.
5. Агафонов А. Ю. Человек как смысловая модель мира. Прологомены к психологической теории смысла / Агафонов А. Ю. – Самара, 2000.
6. Адлер А. Индивидуальная психология / А. Адлер // История зарубежной психологии / [сост. П. Я. Гальперин, А. Н. Ждан]. – М., 1986. – С. 131–140.
7. Акмеология: Учебник / Под общ. ред. А. А. Деркача. – М., 2002.
8. Алексеев В.П. Биологическая адаптация человеческих популяций к природным условиям в эпоху палеолита/В.П.Алексеев // Первобытный человек и природная среда. – М., 1974.
9. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – М.: Наука, 1977.
10. Ананьев Б. Г. Психофизиология студенческого возраста и усвоение знаний / Б. Г. Ананьев // Вестник высшей школы. – М., 1973. – № 6.
11. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания / Анаьев Б.Г. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1968. – 340 с.
12. Андрееенкова Н. В. Проблема социализации личности / Н. В. Андрееенкова // Социальные исследования. – М., 1970. – Вып. 3. – С. 38–52.
13. Анохин П.К. Философские аспекты теории функциональной системы: Избр. Тр. М.: Наука, 1978. – 400 с.
14. Асмолов А. Г. Культурно-историческая психология и конструирование миров / А. Г. Асмолов. – М.: Модэк, 1996. – 768 с.
15. Асмолов А. Г. Психология личности: учебник / А. Г. Асмолов. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 367 с.
16. Бакшеева Э.П. Педагогическая поддержка самоактуализации в педвузе: дис. ... канд. пед. наук / Э.П.Бакшеева. – Сургут,2002. – 246 с.

17. Бандура А. Принципы социального научения / А. Бандура // Современная зарубежная социальная психология / под ред. Г. М. Андреевой. – М., 1984. – с. 55-60.
18. Бардин Ю. П. О разработке категории «социальная зрелость» личности: (Социологические исследования) / Ю. П. Бардин // Вестник харьковского университета, 1984. – № 261. – С. 44–48.
19. Батенин С.С. Человек в его истории/С.С.Батенин . –Л., 1976.
20. Батищев Г. С. Деятельностная сущность человека как философский принцип / Г. С. Батищев // Проблема человека в современной философии. – М., 1969. – 437 с.
21. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. – М., 1986.
22. Беляева Л. А. Воспитательно-педагогическая деятельность как вид социальной деятельности / Л. А. Беляева // Социологические проблемы формирования личности. – Свердловск, 1977. – С. 78–85.
23. Бех І.Д. Виховання особистості: Підручник.-К.: Либідь,2008. - 848 с.
24. Бехтерев В.М. Коллективная рефлексология. Пг., 1921.
25. Библер В. С. От наукоучения – к логике культуры / В. С. Библер. – М., 1991. – 430 с.
26. Битягинова Н.Р. Проблема саморазвития личности в психологии: Аналитический обзор/Н.Р.Битягинова. – М.: МПСИ: Флинта, 1998.
27. Блонский П.П.. Очерк научной психологии. – М., 1921.
28. Богуславский Ю. А. Объективные факторы совершенствования самореализации в условиях революционной перестройки: Автореферат дисс... канд. философских наук / Ю. А. Богуславский. – КГУ им. Т. Шевченко, 1990. – 16 с.
29. Большой энциклопедический словарь. – М.: Больш. Рос. Энцикл., 1997., с.446
30. Борисовский П.И., Григорьев Г.П. Возникновение человеческого общества. – Л., 1977.
31. Братусь Б. С. Психология. Нравственность. Культура / Б. С. Братусь. – М., 1979.
32. Брушлинский А.В. Социальная психология в России и теория Сержа Московичи // Московичи С. Век толпы. – М., 1996.
33. Бугрова Н. И. О содержании понятия «социализация личности» / Н. И. Бугрова // Вестник Белорусского университета. Сер. 3. История, философия, научный коммунизм, экономика, право. – Минск, 1985. – № 3. – С. 51–54.
34. Буюева Л.П. Социальная среда и сознание личности. – М., 1968. – 135 с.
35. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта/Бьюдженталь Дж.. – СПб.: Питер, 2001.
36. Вахромов Е. Е. Психологические концепции развития человека: теория самоактуализации: учеб. пособие / Вахромов Е. Е. – М., 2001.- 322 с.

37. Выготский Л. С. Педагогическая психология / под ред. В. В. Давыдова. – М. Педагогика, 1991. – 480 с.
38. Выготский Л. С. Психология искусства / Выготский Л. С. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 480 с.
39. Выготский Л.С. Избранные произведения, - М., 1956.
40. Выготский Л.С. Избранные психологические исследования. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1956.
41. Выготский Л.С. Избранные психологические произведения. – М., 1960.
42. Галажинский Э. В. Системная детерминация самореализации личности: Дисс. ... д-ра. психол. наук / Э. В. Галажинский. – Томск, 2002.
43. Гальперин П. Я. Введение в психологию / П. Я. Гальперин. – М. : КДУ, 2005. – 336 с.
44. Гальперин П.Я. Введение в психологию / Гальперин П.Я. – М.: Изд-во МГУ, 1976. – 250 с.
45. Гегель Г. Феноменология духа/Г. Гегель. (Вступ. статьи комментариев Ю.Р. Селиванова). — Москва: [Академический Проект](#), 2008. — 767 с.
46. Гергет А., Готалов-Готлиб А. Современные педагогические течения. – Херсон: Государственное издательство Украины, 1925.
47. Геродот История в 9 кн. / Пер., предисл. и указатель Ф. Г. Мищенко. В 2 т. М., 1885—1886.
48. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века / Б. С. Гершунский. – М. : Пед. о-во России, 2002. – 512 с.
49. Гибсон Дж. Экологический подход к зрительному восприятию / Гибсон Дж. – М., 1988.
50. Гиль С.С. Педагогические условия самореализации подростков. Автореф. дисс. ...канд.пед.наук/С.С.Гиль.– Екатеринбург, 1995.
51. Гинзбург М.Р. Психологическое содержание личностного самоопределения / М.Р.Гинзбург//Вопросы психологии. – 1994. - № 3.
52. Гоббс Т. Избр. соч./Т.Гоббс, 1920.
53. Гуманистическая роль образования: православие и воспитание. – М., 1999.
54. Давыдов В. В. Вклад Э. В. Ильенкова в теоретическую психологию / В.В. Давыдов //Вопросы психологии, 1994. - № 1. - С. 131-135.
55. Даниленко И. М. Моральные критерии социальной зрелости личности / И. М. Даниленко. – М.:Знание, 1980. – 64 с.
56. Данильян О.Г. Философия/О.Г.Данильян, Е.М.Тараненко. - М.:ЭКСМО,2005.
57. Демин М. В. Природа деятельности / Демин М. В. – М., 1984.
58. Демчинский В. Ф. Психодинамическая функциональная модель человеческой самоорганизации / В. Ф. Демчинский // Мир психологи, 2010 . - № 4. – С. 250-266.

59. Деркач А.А. Акмеология: Учеб. пособие / А.А.Деркач, В.Г.Зазыкин. – СПб.: Питер, 2003.
60. Деркач А.А. Деятельность как основание акмеологического развития субъекта и надситуативная активность субъекта как действенный фактор ее развития / А.А.Деркач, Э.В.Сайко // Мир психологии. – 2008. - № 2. – С. 193-200;
61. Деркач А. А. Методолого-прикладные основы акмеологических исследований / А. А. Деркач. – М. : РАГС, 2000. – 391 с.
62. Деркач А. А. Потребность в самореализации как феномен социального мира и основание акмеологического развития / А. А. Деркач, Э.В. Сайко // Мир психологии. – 2008. - № 1.
63. Деркач А.А. Развитие в акмеологии и акмеологическое развитие в структуре онтогенеза / А .А.Деркач, Э.В.Сайко // Мир психологии. – 2007. - № 2. – С. 208-221.
64. Дерманова И.Б. Нравственная самоидентификация как регулятор мотивов поведения / И.Б. Дерманова // Психологические условия самореализации личности / Под ред. Л.А.Головей, Л.А.Коростылевой. – СПб., 1999. – Вып.3. – с.51-60.
65. Джидарьян И. А. Категория активности и ее место в системе психологического знания / И. А. Джидарьян // Категория материалистической диалектики в психологии / [ред. Л. И. Анцыферова]. – М., 1988., с. 56–88.
66. Дистервег А. Руководство для немецких учителей / Пер с нем. А. Ф. Гретман. – М. : К. И. Тихомиров, 1913.
67. Домжа А. А. Гносеологический аспект свободы и ответственности // Методологические аспекты научного познания и социального действия / А. А. Домжа. – Минск, 1985.
68. Дробницкий О. Г. Природа и границы сферы общественного бытия человека / О. Г. Дробницкий // Проблемы человека в современной философии. – М., 1969.
69. Дьяченко Н.И. Психология высшей школы: Учеб.пособие для вузов. – 2-е изд., перераб. и доп./Н.И.Дьяченко, Л.А.Кандыбович. – Минск: Изд-во БГУ, 1981. – 383с.
70. Дюркгейм Э. Социология. Ее предмет, метод, предназначение /Э.Дюркгейм/пер. с фр., составление, послесловие и примечания А.Б.Гофмана. – М.; Канон, 1995. – 352 с.
71. Егоршин, А. П. Управление персоналом / А. П. Егоршин. – М., 2001.
72. Егорычева И. Д. Личностная направленность подростка и метод ее диагностики / И. Д. Егорычева // Мир психологии. – 1999. – № 1.
73. Енциклопедія освіти /Акад.пед.наук України; головн.ред.В.Г.Кремень. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 1040 с.
74. Журавлев В. И. Вопросы жизненного самоопределения выпускников средней школы / В. И. Журавлев. – Ростов-на-Дону, 1972. – 206 с.

75. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития / Зеер Э. Ф. – М., 2006.
76. Зиммель Г. Избранное. Том 1. Философия культуры / Г. Зиммель. – М.: Юрист, 1996. – 671 с.
77. Ильенков Э. В. Философия и культура / Э. В. Ильенков. – М.: Политиздат, 1991. – 464 с.
78. Ильенков Э. В. Что же такое личность? / Э. В. Ильенков // С чего начинается личность / Под общей ред. Р. И. Косолапова. – 2-е изд. – М.: Политиздат, 1984. – 360 с.
79. Каган М. С. Системный подход и гуманитарное знание / М. С. Каган // Избранные статьи. – Л., 1991.
80. Калитеевская Е. Р. Пути становления самодетерминации личности в подростковом возрасте / Е. Р. Калитеевская // Вопросы психологии. – 2006. – № 3. – С. 49 – 54.
81. Канішевська Л. В. Виховуємо соціально зрілу особистість: [наук.-метод. посібник для педагогів інтернатних закладів] / Л. В. Канішевська. – К.: Ін-т проблем виховання АГОІ України, 2009. – 158 с.
82. Кант И. Соч., т. 4, ч. 1, М., 1966.
83. Кветной М. С. Человеческая деятельность: сущность, структура, типы (Социологический аспект) / М. С. Кветной. – Саратов: Изд-во Саратовского университета, 1974.
84. Киричук О. В. Формування в учнів активної життєвої позиції / О. В. Киричук. – К.: Радянська школа, 1983. – 136 с.
85. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения: [учеб. пособие для вузов] / Е. А. Климов. – Р-н/Д: Феникс, 1996. – 512 с.
86. Кобзарь Б. С. Личность и ее становление / Б. С. Кобзарь, М. Г. Тайчинов. – К.: Молодь, 1990. – 164 с.
87. Коган Л. Н. Социальная зрелость социалистической личности / Л. Н. Коган // Научный коммунизм. – 1987. – № 7. – С. 54–61.
88. Коган Л. Н. Цель и смысл жизни человека / Л. Н. Коган. – М.: Мысль, 1984.
89. Кон И. С. В поисках себя: личность и самосознание / И. С. Кон. – М.: Политиздат, 1984. – 335 с.
90. Корицкая Н. И. Диалектика зрелости общества и личности при социализме : автореф. дисс. ... канд. филос. наук / Н. И. Корицкая. – К., 1972. – 27 с.
91. Корнилов К. Н. Психология и марксизм, М. – 1967.
92. Коростылева Л. А. Проблема самореализации личности в системе наук о человеке / Л. А. Коростылева // Психологические проблемы самореализации личности / Под ред. А. А. Крылова, Л. А. Коростылевой. – Спб., 1997.

93. Коростылева Л. А. Психология самореализации личности: брачно-семейные отношения / Л. А. Коростылева. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. Ун-та, 2000. – 292 с.
94. Коул М. Культурно-историческая психология: наука будущего/М.Коул. — Москва: «Когито-Центр», Издательство «Институт психологии РАН», 1997. — 432 с.
95. Крылова Н. Б. Формирование культуры будущего специалиста / Крылова Н. Б. – М.: Высшая школа, 1990.
96. Кудрявцев В.Т. Исследование психологических особенностей профессионального становления личности /В.Т.Кудрявцев //Методологические проблемы повышения эффективности психолого-педагогических исследований. – М., 1985.
97. Кудрявцев Т. В. Психологический анализ динамики профессионального самоопределения личности / Т. В. Кудрявцев, В. Ю. Шегурова // Вопросы психологии. – 1983. - № 2., с. 51-59.
98. Кузнецова В. С. Формирование социальной ответственности у студентов педагогического вуза / В. С. Кузнецова, В. С. Морозова // Советская педагогика, 1985. – № 5 – С. 93–96.
99. Куликовский С. В. Формирование социально-политической ответственности личности : автор. дисс. ... канд. филос. наук / С. В. Куликовский. – КГУ им. Т. Г. Шевченко. – К., 1989 – 22 с.
100. Лебедик М. П. Технологія атестації цілісного розвитку особистості на основі оцінок соціальної зрілості учасників педагогічного процесу: [монографія] / М. П. Лебедик. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2003. – 305 с.
101. Лебедик Н. П. Общественная аттестация студентов педвуза на основе социальной зрелости личности / Н. П. Лебедик / Общественная аттестация студентов педвуза: Методические реком. для студентов педвуза. – Полтава: ПГПИ, 1987. – 23 с.
102. Левин К. Теория поля в социальных науках / Левин К. [пер. с англ.] – СПб., 2000. – 368 с.
103. Лекторский В.А. Объект. Субъект. Познание/В.А.Лекторский. – М., 1980.
104. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность/ Леонтьев А. Н. – М.: Политиздат, 1977. – 304 с.
105. Леонтьев А. Н. Избранные психологические труды: в 3 т. / А. Н. Леонтьев. – М.: Педагогика, 1983. – Т. 2. – 318 с.
106. Леонтьев А.Н. Философия психологии. – М., 1994.
107. Леонтьев Д. А. Самореализация и сущностные силы человека / Д. А. Леонтьев // Психология с человеческим лицом: гуманистическая перспектива в постсоветской психологии / под ред. Д. А. Леонтьева, В. Г. Щур. – М., 1997. – С. 156–176.

108. Лисовский, В. Т. Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования / В. Т. Лисовский . – М. : Исслед. центр проблем качества подгот. специалистов, 2001. – 144 с.
109. Ломов Б. Ф. Личность в системе общественных отношений / Ломов Б. Ф. – М.: Академия, 2005.
110. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. – М.: Наука, 1984. – 444 с.
111. Ломов Б.Ф. Соотношение социального и биологического как методологическая проблема психологии // Вопросы философии. 1976, - № 4.
112. Лурия А.Р. О месте психологии в ряду социальных и биологических наук // Философские науки, 1977. – № 9.
113. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. – М., МГУ, 1978.
114. Ляхова Л. Н. Отражение и активность материи / Ляхова Л. Н. – Саратов, 1979.
115. Макаренко А.С. Соч. в 7 т. – Т.VII.
116. Максимова В.Н. Зрелость как акмеологический критерий развития растущего человека // Мир психологии. – 2002. – № 3., с.239-245.
117. Мамардашвили М. К. Как я понимаю философию.../М.К.Мамардашвили/ Сост. и предисл. Ю.П.Сенекосова. - М.,: Прогресс, 1990. - 368 с.
118. Мамардашвили М.К. / [сост. и предисл. Ю.П. Сенокосова]. – М.: Прогресс, 1990. – 368 с.
119. Мамардашвили М.К. Картианские вариации / М.К. Мамардашвили. – М., 1997 .
120. Маркин В.Н. Акмеологический принцип развития и самоорганизации человека как парадигма развития социума /В.Н.Маркин // Мир психологии, 2011. - № . – С.251-259
121. Маркович А.Ж. Социальная экология / А.Ж.Маркович. - М., 1991.
122. Мартынюк И. О. Жизненные цели личности: понятие, структура, механизмы формирования / И. О. Мартынюк / АН УССР. Ин-т философии. – Киев, 1990.
123. Маслоу А. Дальние пределы психики /А.Маслоу. – М., 2001.
124. Маслоу А. Мотивация и личность / А.Маслоу; пер.с англ.А.М.Татлыбаевой; вст.ст. Н.Н.Чубарь. – СПб.: Евразия, 2001. – 478 с.
125. Маслоу А. Психология бытия / А. Маслоу / [пер. с англ.]. – М.: Рефл-бук; Киев: Ваклер, 1997.
126. Маслоу А. Самоактуализация // Психология личности. Тексты / А. Маслоу. – М., 1982.
127. Мерлин В. С. Очерк интегрального исследования индивидуальности / В. С. Мерлин. – М. : Педагогика, 1986. – 254 с.

128. Мещеряков А.И. Соотношение органического и социального в первоначальном развитии ребенка // Соотношение биологического и социального в человеке. – М., 1975.
129. Михайлов И. В. Проблема профессиональной деятельности в трудах Д. Е. Сьюпера / И. В. Михайлов // Вопросы психологии. – 1977. – № 5., с. 110–122.
130. Монтень М. Избранное: из «Опытов» / Монтень М. – М., 1988.
131. Мудрик А. В. Роль социального окружения в формировании личности подростка / А. В. Мудрик. – М.: Знание, 1979. – 39 с.
132. Мудрик А.В. Концепция воспитания учащейся молодежи в современном обществе /А.В.Мудрик, А.А.Бодалев, З.А.Малькова. – М., 1991. – 98 с.
133. Муздыбаев К. Психология ответственности / [под ред. В. Е. Семенова] / Муздыбаев К. – Л. : Наука, 1983. – 340 с.
134. Муляр В. И. Самореализация личности как социальный процесс: (методол. социолог. аспект) / В. И. Муляр. – К.: КГУ им. Т. Шевченко, 1990. – 16 с.
135. Мэй Р. Искусство психологического консультирования/Р.Мэй. – М., 1994.
136. Мэй Р. Открытие бытия /Р.Мэй. - М.: Институт Общегуманитарных исследований, 2004.
137. Наливайко Н.В. Об ответственности власти перед образованием в глобализационных условиях развития /Н.В.Наливайко//Профессиональное образование в современном мире. – 2014. - № 1(12). – С.150-156., с.151
138. Наторп П. Социальная педагогика. Теория воспитания воли на основе общности / Пер. А. А. Громбаха. СПб., 1911.
139. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования/Р.Нельсон-Джоунс. – Спб.: Питер, 2000.
140. Ников Г. П. Жизненное самоопределение как педагогическая проблема / Г. П. Ников // Вопросы самоопределения личности и ее активности. – Уфа, 1985. – С. 58–64.
141. Новиков Б. В. Социальная активность как мера самодеятельности личности / Б. В. Новиков // Новиков Б. В. Творчество и философия. – К., 1989.
142. Новиков М.Г. Особенности влияния личностных качеств на профессиональное самоопределение молодежи /М.Г.Новиков//Мир психологии, 2009. - № 3. – С.240-245.
143. Орлов А.Б. Индивидуальность vs. индивидуность: роковой вопрос современности / А.Б.Орлов, Н.А.Орлова //Мир психологии, 2011, № 1. – С.32-44
144. Орлов В.В. Социальная биология (к разработке концепции) // Соотношение биологического и социального. Пермь, 1981.

145. Осинский А. К. Умения самореализации в профессиональном самоопределении учащихся / А. К. Осинский // Вопросы психологии. – 1992. – № 1,2.
146. Пакулина С.А. Преодолевающая адаптация: системообразующий фактор и условие формирования самостоятельности студентов в вузе / С.А.Пакулина. – М.: Изд-во СГУ, 2010
147. Парсонс Т. Общетеоретические проблемы социологии. – «Социология сегодня. Проблемы и перспективы». – М., 1987.
148. Парыгин, Б.Д. Основы социально-психологической теории / Б.Д. Парыгин. – М., 1971.
149. Петровский А. В. Вопросы истории и теории психологии: избранные труды / Петровский А. В. – М.: Педагогика, 1984. – 272 с.
150. Петровский А.В. Основы теоретической психологии: учеб. пособие / Петровский А.В. – М., 1998.
151. Петровский А.В. Теория деятельностного опосредования и проблема лидерства // Вопросы психологии. – 1980. – № 2.
152. Петровский В. А. Личность : феномен субъективности /В. А. Петровский. – Ростов-на/ Д : Феникс, 1993. – 509 с;
153. Петровский В. А. Психология неадаптивной активности / Петровский В. А. – М., 1992.
154. Петровский В.А. Личность в психологии: парадигма субъективности /В.А.Петровский. – Ростов н/Д, 1996., с.11
155. Пиаже Ж. Избранные психологические труды/Ж.Пиаже. — М., 1994.
156. Пилиповский В. Я. Вступительная статья // Р. Бернс. Я-концепция и воспитание. – М., 1985.
157. Платон Собрание сочинений. В 4 т. / Под общ. ред. А. Ф. Лосева, В. Ф. Асмуса, А. А. Тахо-Годи. (Серия «[Философское наследие](#)»). — М.: Мысль. [1990—1994](#).
158. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий : [учеб. пособие для учеб. заведений профтехобразования] / Платонов К. К. – М. : Высш школа, 1984. – 174 с.
159. Платонов К. К. Структура и развитие личности / Платонов К. К. – М.: Наука, 1986. – 256 с.
160. Пряжников Н. С. Профессиональное и личностное самоопределение / Н. С. Пряжников. – М.–Воронеж, 1996. – 256 с.
161. Психологическая энциклопедия / [под ред. Р. Корсини, А. А. Ауэрбаха; науч. ред., пер. на рус. яз. А. А. Алексеева]. – М., 2003.
162. Рабочая книга практического психолога: Технология эффективной профессиональной деятельности. –М., 1996.
163. Радул В. В. Соціальна зрілість особистості вчителя: фактори формування / В. В. Радул. – К. : Вища школа, 2008. – 240 с.

164. Радул В. В. Діагностика особистості майбутнього вчителя: монографія/ В.В.Радул. - К.: Вища шк., 1995. - 150 с.
165. Радул В.В.Розвиток / В.В.Радул // Соціолого-педагогічний словник/За заг.редВ.В.Радула, вид.2-е. - Харків:Мачулін,2015. - 444 с.
166. Резвицкий И. И. Личность. Индивидуальность. Общество / И. И. Резвицкий. – М.: Политиздат, 1984.
167. Рерих Н. К. О вечном... Книга о воспитании / Н. К. Рерих / [сост. Д. Н. Попов]. – М., 1991.
168. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию.Становление человека: пер. С англ.. /К.Д.Роджерс; общ.ред.и предисл.Е.И.Исенина. – М.:Прогресс, 1994. – 495 с.
169. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание / С. Л. Рубинштейн. – М. : Наука, 1957.
170. Рубинштейн С. Л. О мышлении и путях его исследования / Рубинштейн С. Л. – М., 1958.
171. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание. Человек и мир /С.Л.Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2003., с.274
172. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / Рубинштейн С.Л. – СПб.; М.;Харьков; Минск, 1999.
173. Рубинштейн С.Л. Принцип творческой самодеятельности/С.Л.Рубинштейн // Вопросы философии. – 1989. – № 4.
174. Рубцов В. В. О проблеме соотношения развивающих образовательных сред и формирование знаний: (к определению предмета экологической психологии) / В. В. Рубцов // Первая рос.конф.по экологической психологии, 5 – 6 дек. 1996 г., Москва. – М., 1996.
175. Русалов В.М. Теоретические проблемы построения специальной теории индивидуальности человека/ В.М. Русалов // Психологический журнал. – 1987. – № 4. – Т.7. – С. 23 – 35.
176. Саар Е. А. Роль системи освіти в життєвому самовизначенні молоді / Е. А. Саар // Філософська думка. – 1986. – № 5. – С. 41–47.
177. Сайко Э.В. Идентификация как способ социального бытия и идентичность как форма субъективного самоосуществления / Э.В. Сайко // Мир психологии. – 2004. – № 2. – с.3-11.
178. Сайко Э. В. Субъект: созидатель и носитель социального / Э. В. Сайко. – М.; Воронеж, 2006.
179. Салливэн Г. С. Межличностная теория психиатрии / Г. С. Салливэн // История зарубежной психологии / [ред. П. Я. Гальперин, А. Н. Ждан]. – М., 1986., С. 172–185.
180. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто. Опыт феноменологической онтологии / Ж.-П.Сартр. – М.:Прогресс,2000. – 480 с.
181. Сафин В. Ф. Проблема самоопределения личности педагога / В. Ф. Сафин // Формирование социальной активности личности учителя :

- Межвуз. сб. науч. тр. / под ред. В. А. Слостенина. – Московский гос. пединститут им. В. И. Ленина. – М., 1982. – С. 148–153.
182. Сафин В. Ф. Психология самоопределения личности: [учеб. пособие] / В. Ф. Сафин / Свердловский пединститут. – Свердловск, 1986. – 142 с.
183. Селезнева Е.В. Самоактуализация как интегративная личностная компетентность /Е.В.Селезнева //Мир психологии, 2011, №1. – С.179-192.
184. Слостенин В.А. Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки/В.А.Слостенин. – М., 1976.
185. Смирнов И.П. Социализация и цивилизация (проблемные ситуации современности) // Мир психологии, 2005. - № 1.- С. 24-31.
186. Смирнов С. Д. Образ мира: Проблема активности психического отражения / Смирнов С. Д. – М., 1985.
187. Соколова, Е.Е. Идеи А.Н. Леонтьева и его школы о поступке как единице анализа личности в их значении для исторической психологии / Е.Е. Соколова // Традиции и перспективы деятельностного подхода в психологии. – М., 1999.
188. Спенсер Г. Личность и государство/ Г.Спенсер.- М.:Социум, 2007.
189. Сперанский В. И. Социальная ответственность личности: сущность и особенности формирования / В. И. Сперанский – М., 1987.
190. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти т/ В.О Сухомлинський. - К.:Рад.школа,1976.
191. Тайлор Е.Б. Первобытная культура / Е.Б. Тайлор. - М., 1989.
192. Терлецкий В. Н. Жизненная позиция личности: Проблемы методологии и теории / Терлецкий В. Н. – К.–Одесса: Лыбидь, 1990. – 203с.
193. Тимофеева Н.В. Самореализация личности дошкольника в обучении как педагогическая проблема/Автореферат дисс...канд.пед.наук/Н.В.Тимофеева. - Хабаровск, 1999.
194. Титма И. Социальная активность студенчества и ее субъективные основы / И. Титма, Я. Цуекула // Социально-профессиональная ориентация студенчества. – Вильнюс, 1981. – 146–179.
195. Ушинский К.Д. Проект учительской семинарии / К.Д. Ушинский. - Сочинения. - М., 1948.
196. Фельдштейн Д. И. Взаимосвязь возможностей образования и психологических закономерностей развития мотивационно-потребностной сферы личности / Д. И. Фельдштейн // Проблемы мотивации общественно-полезной деятельности школьников. – М., 1984. – С. 3–31.
197. Фельдштейн Д.И. Психология взросления. Структурно-содержательные характеристики процесса развития личности/ Д.И.Фельдштейн. – М.: Изд-во МПСИ, 1999.

198. Филатова М. Н. Конструирование социокультурной среды вуза в контексте реализации компетентностного подхода в образовании / М. Н. Филатова / Рос. гос. ун-т фенти и газа им. И. М. Губкина. – М. : МАКС Пресс, 2008. – 290с .
199. Филиппова Л.В. Социализация личности и педагогическая деятельность общества: Дис. ... канд.филос. наук. – Пермь, 1985.
200. Филиппова Л.В. Философско-педагогические основы валеологии. – Н.Новгород, 2000.
201. Философская энциклопедия: в 10 т. – М., 1970. – Т. 5.
202. Философский словарь /под ред. И.Т.Фролова. – М.: Изд-во Полит.лит., 1986., с.163
203. Франкл В. Человек в поисках смысла /В.Франкл; под.общ.ред.Л.Я.Гозмана,Д.А.Леонтьева. – М.:Прогресс, 1990.- 366 с.
204. Фрейд З. Психоанализ. Религия. Культура /З.Фрейд. – М.:Прогресс, 1992. – 356 с.
205. Фромм Э. Иметь или быть / Э. Фромм. – М., 1986.
206. Хабермас Ю. Будущее человеческой природы: На пути к либеральной евгенике /Ю.Хабермас /пер.с нем. М.Л.Хорькова.- М.:Весь Мир,2002. – 144 с.
207. Харчев А. Г. Социология воспитания: (О некоторых актуальных социальных проблемах воспитания личности) / А. Г. Харчев. – М.: Политиздат, 1990. – 222 с.
208. Хьел Л. Теории личности / Л.Хьел, Д.Зиглер. – СПб.:Питер,199. – 606 с.
209. Цукерман Г.А. Психология саморазвития/Г.А.Цукерман. – М.: Интерпракс, 1995.
210. Шавир П. А. Психология профессионального самоопределения в ранней юности / П. А. Шавир. – Тюмень, 1980. – 87 с.
211. Швейцер А. Культура и этика / А. Швейцер. - М., 1973.
212. Шелер М. Формы знания и образования / М. Шелер // Человек. – 1992. - № 4,5. – 192 с.
213. Шостром Э. Анти-Карнеги /Э.Шостром //Прихоти удачи:пер. с англ./Д.Карнеги. – 3-е изд.- Минск,2004. – 400 с.
214. Штерн В. Психология раннего детства. – Петроград, 1915.
215. Эшби У. Р. Конструкция мозга. Происхождение адаптивного поведения / У.Р. Эшби. - М., 1962.
216. Яворська Г. Х. (Соціально-професійна зрілість курсантів вищих закладів освіти МВС України: [монографія] / Г. Х. Яворська. – Одеса: ПЛАСКЕ ЗАТ, 2005. – 408 с.
217. Ядов В. А Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности / В. А. Ядов. – Л., 1979.

218. Якобсон П. М. Психологические компоненты и критерии становления зрелой личности / П. М. Якобсон // Психологический журнал. – 1981. – Т. 2. – № 4.
219. Якуба Е. А. Понятие социальной активности личности / Е. А. Якуба // Социальная активность специалиста: истоки и механизм формирования (социологический анализ). – Харьков, Изд-во ХГУ «Вища школа», 1983.
220. Henseler J. Sozialpadagogische Argumentationen um Pestalozzi – Rezeptionsgeschliche Anmerkungen zur gegenwartigen Pestalozzidebatte // Zeitschrift fur padagogische Historiographie. – 2001. – Н. 2. – S. 86
221. Legrand L.L. Ecole unique: a quelle condition. – Paris, 1981.
222. Rogers C. R. A theory of therapi, personality and interptrsonal relationships, as developed in the client-centered flamework // Psychologi: a study of science / Rogers C. R. / Ed. By S. Koch. – N. Y., 1959.

Допоміжна

1. **Радул В. В.** Соціальна зрілість і виховання особистості/ В.В.Радул //Виховання майбутнього педагога на основі національної культури і вічних духовних цінностей: історія та перспективи, Харків, ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2006. – 448 с. – С.173-181.
2. **Радул В.В.** Діагностика особистості майбутнього вчителя: [Монографія]/В.В.Радул. - К.: Вища шк., 1995. - 150 с.
3. **Радул В.В.** Фактори соціальної зрілості студентів педвузу: Навчальний посібник із спецкурсу для студентів педвузів/В.В.Радул. - К., 1994. - 144 с.
4. **Радул В.В.** Соціальний характер виховання/В.В.Радул// Шлях освіти, 2004, № 3. - С.6-9.
5. **Радул В.В.** Цілісність та системність у педагогічних дослідженнях/В.В.Радул // Рідна школа, 2004, №6. - С.12-14.
6. **Радул В.В.** Нариси з актуальних проблем соціальної педагогіки:навчальний посібник/В.В.Радул. - Кіровоград:РВВ КДПУ ім.В.Винниченка, 2015. - 136 с.
7. **Радул В.В.** Соціальна зрілість особистості:монографія/В.В.Радул. - Харків:Мачулін, 2017. - 442 с.
8. **Радул В. В.** Дослідження особливостей самореалізації особистості [Монографія]/В.В.Радул, І.П.Краснощок, І.В.Лебедик. - Київ: „Імекс-ЛТД”, 2009. – 352с.
9. **Радул В.В.** Соціальна зрілість як вершина акмеологічного розвитку особистості/В.В.Радул// Рідна школа, 2011. - № 3. – С.15 – 20.
10. **Радул В.В.** Соціальна активність у структурі соціальної зрілості (теоретико-методологічний аспект): [Монографія]/В.В.Радул. - Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр ТОВ „Імекс-ЛТД”, 2011. – 256 с.

11. Радул В.В. Самореалізація особистості як критеріальна характеристика її соціальної зрілості/В.В.Радул //Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Зб.наук.праць. - Вип. 16, книга 1. - Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. - 384 с. - С.248-260.

12. Радул В.В. Деякі аспекти професійної соціалізації вчителя/В.В.Радул// Шлях освіти, 2012. - № 3. - С. 2-6.

13. Радул В. В. Соціалізація особистості: навчальний посібник/В.В.Радул, Я.В.Галета. - Кіровоград:ФО-П Александрова М.В., 2013. –236 с.

14. Радул В. В. Кореляційний взаємозв'язок соціальної зрілості та активності особистості/В.В.Радул//Рідна школа, 2013. - № 6. – С.7-12.

15. Радул В.В. Соціально-професійне середовище у формуванні якісних характеристик особистості/В.В.Радул//Рідна школа. 2014 - № 4-5. - С.27-31.

116. Радул В. В. Особливості дослідження професійної самореалізації особистості у наукових теоріях та концепціях (друга половина ХХ століття) /В.В.Радул//Рідна школа, 2016,№ 1. - С.3-10.

17. Радул В. В. Соціальна відповідальність як якісна характеристика особистості /В.В.Радул//Рідна школа, 2017. - № 3-4. - С.6-11.

15. Інформаційні ресурси

- 1. <http://osvita.ua/schol>**
- 2. irbic.kspu.kr.ua**